Maj-Lis Lööw: Anförande om apartheid och befrielsekampen i södra Afrika

Talare
Maj-Lis Lööw
Politiker

Datum
18 mars 1980

Plats
Stockholm

Herr talman! Jag vill påstå att befrielsekampen i södra Afrika har ett brett folkligt stöd i Sverige. Det avspeglar sig i att mycket av enskilda organisationers hjälpinsatser eller solidaritetsarbete riktas just mot Afrika. Av detta följer att det finns många i vårt land som med stort intresse följer utvecklingen framför allt i södra Afrika.

Hos alla dessa människor finns också förväntningar om att Sverige som nation, dess regering och riksdag delar detta intresse och engagemang. Därför vill jag i dag ta kammarens tid i anspråk för några funderingar kring södra Afrika.

Vi har under 1970-talet kunnat glädja oss åt att allt fler länder befriats från kolonialism och förtryck från en liten vit minoritet och själva fått ta ansvar för sitt land.

Gränsen för apartheid har sakta förskjutits allt längre söderut. Det har varit viktiga steg - inte mot ett problemfritt Afrika, men mot ett Afrika utan apartheidpolitik. Återstår nu Sydafrika och Namibia som en skamfläck på världens karta.

Nöd och förtryck och orättvisor finns gudbevars litet varstans i världen - alltför varstans, skulle man kunna säga. Men just apartheidsystemet, den uttalade rasismen, upprör oss på ett speciellt sätt, därför att den är så öppen i sitt förakt för människovärde och för allt vad vi förknippar med rättvisa och demokrati.

Angola, Moçambique och Zimbabwe har naturligtvis givit ökat hopp åt människorna i Sydafrika och Namibia. Trots det totala förtryck som man tycker borde vara bedövande för alla former av motstånd, så växer motståndet inne i Sydafrika. Man klarar trots allt att organisera sig. Man klarar att samla sig kring strejker, bojkotter och sabotage. Det är en folklig kraft som man måste beundra

och respektera. Den inger optimism, även om man tyvärr måste vara beredd på att även i fortsättningen få bevittna tragedier, när regimen tror sig kunna utplåna denna kraft med våld.

Det är å andra sidan uppenbart att Reagans tillträde som president i USA och det starka stöd hans utrikespolitik fått av Thatchers England också inneburit nytt hopp för förtryckarna i Sydafrika.

Risken har alltså ökat för att vi än en gång skall få uppleva att ett folks rättmätiga krav på frihet och demokrati bara skall gå i uppfyllelse till priset av ett blodbad.

Sveriges insatser måste därför intensifieras. Vi måste få fler länder med oss i arbetet för att få en fredlig lösning i stället. Vi har påbörjat en sanktionspolitik gentemot Sydafrika som måste fortsätta och förstärkas. När ANC:s president Oliver Tambo nyligen besökte Sverige underströk han verkligen vad Sveriges ställningstagande betyder för deras kamp. Jag fick det intrycket att det är viktigt lika mycket för befrielsekampen som mot rasistregimen. Vi bör pröva fler vägar när det gäller att utvidga den här sanktionspolitiken. Vi måste dessutom vara mycket observanta på andra typer av samarbete som kan främja sydafrikanska intressen. Ett exempel på det har vi ju fått i dagarna då ett samarbete kring oljeutvinningen i Nordsjön avslöjats.

Mot regimen får en sådan politik verklig betydelse bara när många nationer följer med. Här är jag inte övertygad om att regeringen varit så aktiv som den borde ha varit. Det är ju inte bara ANC som skall åka runt i olika länder och tala om vad Sverige har gjort och vad det har betytt. Om vi tror på den här sanktionspolitiken - och det måste vi ju göra eftersom vi tagit till den som en alldeles extraordinär metod just emot Sydafrika - måste vi också missionera för den!

Sydafrika har också lyckats förhala en lösning av Namibiafrågan. Utgången av Genèvekonferensen i januari i år blev en stor besvikelse för alla som hade hoppats på att FN-planen äntligen skulle kunna genomföras. Sydafrikaregimens inställning till befrielserörelserna i Namibia framgår bäst av alla de räder som man ständigt gör in i Angola och som sägs gå ut på att hitta SWAPO-anhängare, men som i själva verket innebär ett skoningslöst mord på befolkningen i de angolanska gränsbyarna. Det glömda kriget kallas det. Tyvärr är det bara ett av

flera glömda krig.

Det är nu osäkert hur Namibiafrågan kommer att utvecklas. Klart är emellertid att SWAPO behöver ett starkt stöd inte bara materiellt utan också när det gäller den internationella opinionen. Jag tycker inte att vi skall nöja oss med att uttrycka en "förhoppning", som det står i utrikesdeklarationen, att de fem västmakterna skall ta sitt ansvar beträffande efterlevnaden av FN-planen för Namibia. Jag tycker nog att ordet kräva hade varit på sin plats.

De s. k. frontstaterna, dvs. de länder som bildar gräns eller front mot rasismen i södra Afrika, gör nu stora ansträngningar för att minska sitt ekonomiska beroende av Sydafrika. Därigenom stärks de i sina möjligheter att motarbeta Pretoriaregimen. I dag är det tyvärr så, att om man skulle kunna få till stånd en ökad internationell sanktionspolitik gentemot Sydafrika, kan det indirekt också drabba vissa frontstater på grund av deras beroende av Sydafrika.

Det är orimligt att just dessa frontstater med stora egna bekymmer också skall orka ta på sig merparten av kampen mot apartheidpolitiken. Därtill kommer de stora lidanden som dessa länder får utstå när Sydafrika anfaller för att jaga motståndsmän. Det är inte bara Angola det gäller. Attacken mot Moçambique i slutet av januari är ett annat välkänt exempel.

Alltså: Att utrota apartheid måste vara hela världens angelägenhet, och därför förtjänar också frontstaterna hela världens stöd i det viktiga arbete de utför. Vi får säkert anledning att återkomma till det i den biståndspolitiska debatten.

Till sist, herr talman, finns det all anledning att hysa oro för att Reaganadministrationen kommer att dra in hela södra Afrika i öst-västkonflikten. Häromdagen kunde vi läsa i svenska tidningar att man har för avsikt att bistå UNITA-styrkorna i Angola, som försöker störta den sittande MPLA-regimen. Är det här bara början på en stormaktspolitik som kommer att trappa upp motsättningarna i södra Afrika i en våldsam kedjereaktion? Jag vill livligt instämma i utrikesdeklarationen där utrikesministern säger att det är fel att betrakta alla konflikter i den s. k. tredje världen i ett enkelt öst-västperspektiv. Hur kan det bli annat än konflikter i världen, om det mäktiga USA framhärdar i föreställningen att världen bara består av endera rättrådiga amerikaner eller illvilliga kommunister? I Mellanamerika är den konflikten redan ett faktum. Låt oss nu bara innerligt hoppas att inte också södra Afrika

skall dras djupt in i sådana motsättningar!

Herr talman! Jag möter ofta människor - inte de som alltid är intresserade av att delta i den internationella debatten, utan medborgare som följer nyhetsrapporteringen som folk gör mest - som är djupt oroade. De hyser oro inte bara för Sveriges ekonomi eller för kärnvapenkapprustningen utan också för just detta, att de upplever att det dagliga våldet ute i världen bara ökar. De har med all rätt svårt att förstå den oförsonlighet, den totala brist på respekt för vad de betraktar som självklara mänskliga rättigheter som nu tycks bli allt större på allt fler platser i världen.

Det är litet av deras röst som jag har velat föra fram i dagens utrikespolitiska debatt i riksdagen - med utgångspunkt i södra Afrika. Det är också viktigt att deras röst blir Sveriges röst i världen.

Källa
Manuskript hämtat från riksdagen.se (2026-11-16)

Taggar
Apartheid, Fred

URI
https://www.svenskatal.se/tale/maj-lis-loow-anforande-om-apartheid-och-befrielsekampen-i-sodra-afrika